

oecumenica confirmant Ephesinum (a) Nicænum (b) et Tridentinum (c).

Sive igitur spectemus sanioris exegeseos regulas, ac leges philologicas et hermeneuticas, sive attendamus ad adjuncta omnia, ac ad perpetuum et constantem sensum traditionalem et Ecclesie praxim, constat quod proposuimus, scilicet, Christum in adducto sermone Jo. VI locutum esse tum de eucharistia, tum de orali manducatione, non autem aut de sola fide, aut de manducatione spirituali per fidem, quod demonstrandum nobis erat propositum.

DIFFICULTATES.

I. Obj. Orationis series, phraseologia, adjuncta omnia postulant, ut Christi verba v. 51 et seqq. de sola fide intelligamus. Nam 1. cum Christi oratio ipsa manifeste figurata sit, et figura nitatur in precedenti commemoratione cibi naturalis, de sacra cœna explicari non potest (d); 2. Sed quæ Christus dixit v. 51 intelligi debent, de ipsius doctrina quam vv. 55 et 48. professus erat quasi nutrimentum et cibum proponere corum animis, qui aures illi præbebant (e); 3. Quare his verbis, prout leguntur in gr. textu: « Et panis, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita, hic sensus inest: eatenus quoque ego animis vestris cibum et nutrimentum præbebo, quatenus moriar, vos necem meam in usum quam maxime salutarem convertite. Hæc verborum interpretatio simplicitate sua sese commendat, atque cum totius orationis serie aptissime coheret. Verba enim faciebat Jesus de morte sibi imminente, ut dilueret discipulorum reliquorumque auditorum suorum præconcepas opiniones de regno Messiano terreno, et ut sibi, cum ipse mortem subiisset, in memoriam revocarent, quæ prædixisset (f). 4. Ut eum irriderent, quidam verba ejus torquebant v. 55; quidam illa, veluti in sensu proprio ac non figurato prolata, considerabant, ac proinde plane absurda pronuntiabant; alii sensum quidem iis inesse affirmabant, sed ea tanquam satis arroganter dicta rejiciebant. Quare Jesus, qui probe videbat, verba sua iis non esse obscura, ea non ulterius explicabat, sed (ut supra v. 44.) quæ dixerat magis magisque prædicabat, dicens v. 54: « Nisi manducaveritis carnem etc. » quæ idem declarant ac superiora verba, nempe, morte cruenta, quam Christus subiit, ut novam religionem sanciret et stabiliret, ut remitterentur hominibus peccata, eos non offendi, sed fructus mortis ipsius ad se transferre et percipere debere, iisque excitari ad amorem in eum, ad imitationem exempli ipsius etc. alioquin non potuis-

quam par erat progreditur, dum autumat sexcentos circiter annos sententiam vixisse in ecclesia, eucharistiam etiam infantibus esse necessariam.

(a) In epist. ad Nestor. cf. Acta conc. Harduin. T. I. col. 1290.

(b) Actione VI. apud Hard. T. IV. col. 370.

(c) Sess. XIII. cap. II. et sess. XXI. cap. I.

(d) Ita Kuinoel comment. in cap. VI. Jo. pag. 569.

(e) Ibid. p. 367.

(f) Ibid. p. 370.

sent felicitatem obtinere; v. 55 eadem sententia affirmative repetitur v. 56 et 57 idem inculcat perinde ac si diceret: morte mea cruenta (καρπὸς καὶ αἷμα caro et sanguis) præbeo animi nutrimentum verissimum, e morte mea fructus uberrimi in genus humanum redundant. Demum Christus orationi suæ finem facturum ad ea, quæ hactenus de doctrina et morte sua dixerat, respiciens, generatim affirmat v. 58, se esse cibum a Deo datum, se alimenta saluberrima præbere, omnesque, qui iis utantur, perpetuo felices fore (a). Ita quidem se habet orationis nexus et phraseologia. 5. Accedit, eucharistiam nondum fuisse institutam, cum hæc Christus diceret; prorsus ergo obscura et apostolis et reliquis auditoribus hæc ipsius oratio fuisset, nec intelligi potuisset. 6. Quod si etiam postea, cum Jesus sacram cœnam instituisset, clarior hæc oratio discipulis reddita esset, ea tamen minus perspicua fuisset reliquis ipsius auditoribus; parum ergo apta hæc Christi fuisset oratio, nec perspicui posset, quoniam consilio hæc ille dixisset (b). Ergo.

R. N. A. ad 1. prob. D. Figurata est oratio in voce panis, quam propterea Christus explanat, C. est figurata in voce caro, N. Alioquin caro, quam Christus pro mundi vita dedit, scilicet in cruce, juxta adversariorum expositionem, esset figurata et metaphorica; cum vero manducatio ad carnem referatur, patet inde de manducatione proprie dicta Christum locutum esse. Cibum porro naturalis, de quo antea sermo fuit, præbuit tantum Christo occasionem proponendi doctrinam suam de pane eucharistico, ut alias contigit (c).

Ad 2. N. 1. Quia, uti præmisimus, Christus in toto hoc sermone loquitur de cibo eucharistico, seu potius loquitur de se ut promittente hunc cibum, in quem finem in se ipsum fidem exigit et sibi conciliat. 2. Quia in vv. 55 et 48 non loquitur Christus de sua doctrina, sed de se ipso dicens: « Ego sum panis vitæ » seu « Ego sum panis vivus, » ac proinde semetipsum exhibet ut nutrimentum et cibum, non autem suam doctrinam. 3. Quia, dato etiam quod Christus, juxta communem interpretationem, locutus sit in priori sermonis parte de fide in se, et in suam doctrinam, non sequitur eum pariter de eadem fide esse locutum in tertia parte hujus sermonis, cum diversa phraseologia, qua usus est in priori ac posteriori parte, manifeste suadeat transitum ipsum fe-

(a) Ibid. 372. et cum eo Rosenmüller in h. 1.

(b) Ibid. p. 369. et cum eo Lamp., et Schulz in adnot. in h. 1.

(c) Salvatoris apostolorumque usus erat, sermonem circumstantiis accommodare, vel ex miraculis nuper patris exordiri. Sic Christus cum Samaritana se gessit, dum ab aqua, quam ab ea petit, transit ad disserendum de aqua spirituali, nempe de fide et gratia sua (Jo. IV. 10). Ita post sanationem diuturni morbi doctrinam de resurrectione proponit (Jo. V. 20.); ex ejecto demone figuras petit Matth. XII. 43. Ex cæco sanato Phariseos arguit cæcitatæ Jo. IX. 39. Sic etiam Petrus post miraculum in nomine Jesu patratum, de eodem Jesu nomine eloquitur. Act. III. 6-16.

cisse a cibo spirituali ad cibum sacramentalem. Etenim, ceteris omissis, Christus in priori parte prudenter æque ac constanter evitat phrasim manducare seipsum alicui: « Qui venit ad me » et « qui credit in me; » insuper simpliciter dicit « Patrem dare verum panem; » v. 32. « Panem Dei dare vitam mundo » v. 33.; et ita vv. 36. 37. 40. 44. usque ad 48. cum quo desinit prior sermonis pars. Contra vero in posteriori mutat phrasim, et voce manducare utitur, eamque iterum atque iterum ingemmat a v. 49. ad 59. Præterea, quamdiu loquitur de se ut objecto fidei sub figura cibi spiritualis, hunc cibum ut a Patre datum exhibet vv. 32. 33. 39. 40. 44. at a v. 48. et deinceps de eo loquitur ut a semetipso dando v. 52. Demum utrobique quidem effectus hujus doni vita æterna et resurrectio dicitur vv. 40. 44. 47. 52. 55. 59. Ast in priori parte asserit nos ad ipsum venire per attractionem Patris vv. 53. 57. 44. 45. quæ locutio, ubi de fide agitur, locum habet Matth. XI. 25. 27. In altera autem parte affirmat, nos in ipso, et ipsum in nobis manere v. 56. Quæ phrasim unionem per amorem significat Jo. XIV. 25. XV. 4-9.; ac in I. Jo. II. 24. distinguitur a fide ut effectus a causa est. etiam ibid. IV. 12. 13. 16. 17. et III. 24. Mutatio igitur phraseologiæ subjectum illius sermonis mutari patet, et de reali carnis manducatione et sanguinis potione, non autem de fide aut doctrina sicut in priori parte, ut aliis placet, hic Christum agere (a).

Ad 3. N. Cum prorsus ejusmodi expositio gratuita sit atque violenta. Eidem obest intelligentia Judæorum, et Christi responsio, quæ eandem confirmat, inculcando necessitatem manducationis carnis suæ, et potione sanguinis sui v. 55. seqq. Quod si explicatio, qualis ab adversariis ingeritur, simplicitate sua se commendat, qui factum est, ut, qui literalem rejiciunt interpretationem, adeo inter se dissentiant in exponendis verbis Christi, ut vix duo inter se conveniant (b)? Neque ea intellexerint Christi auditores?

(a) Et hæc quidem, ut liberaliter cum adversariis agamus. Ceterum reculantur quæ paulo ante adnotavimus; objectum enim attributionis, ut logici loquuntur, totius capitis est cibum eucharisticum ad quem etiam refertur miraculum multiplicationis panum, veluti præambulum et symbolum istius cibi longe præstantioris. Cum vero Christus luculentius et aperte magis a v. 51. quod jam tradiderat vv. precedentibus inculcaverit, exinde factum est, ut plerique existimaverint ipsum transisse a commendatione fidei ad promissionem eucharistiæ; prout etiam recens et doctus protestans interpres Tholuck in Comment. ad Evang. Jo. Hamburgi 1828. p. 129. observavit, dum fatetur, quod Christus v. 51. non eadem, quæ antea jam dixerat, exponere voluerit, quod nobis satis est. Ceterum fidem, quam in seipsum seu in suam divinitatem hic commendat et exigit Christus, exigit tanquam medium ad credendam promissionem carnis suæ in cibum, et sanguinis sui in potum per eucharistiam a se instituendam.

(b) Satis est vel leviter oculos conjicere in interpretes protestantes, ut quisque videat, mirifice eos inter se dissentire, et quod ab uno pro certo sumitur, ab alio refelli. Nam alii Christi verba referunt ad eucharistiam, ita tamen ut iis adstruatur realis et vitalis

PERRONE II.

Christus præterea, non data opera, ut adversarii fingunt, ad labefactandas præconcepas ideas de regno Messiano terreno, sed obiter tantum commemoravit mortem suam; atque ideo id dixit, ut indicaret non spirituales aut metaphoricam, sed veram carnem suam, quam in morte daturus erat, ab ipsis manducandam esse.

Ad 4. N. Siquidem pariter gratuita sunt hæc adversariorum assertiones, cum nullum ibi occurrat indicium irrisionis; sed potius turbæ patefaciunt difficultatem deducendi in praxim sibi a Christo propositam carnis suæ manducationem, ut verba ipsa declarant. Quibus positis cetera huc ab adversariis congesta ex se concidunt; Christum nempe noluisse dare ulteriorem verbis suis explicationem, eo quod videret ea non esse obscura; inculcasse mortem cruentam a se subeundam per distinctionem carnis et sanguinis, aliæque ejusmodi, quæ totidem fabulæ sunt ad eludendam hujus sermonis vim excoGITATA. Absurdum præterea est, quod ipsi assumunt, manducare carnem alicujus perinde esse, ac credere in aliquem vel alicujus doctrinam, ut ostendimus, cujus nullum suppetit exemplum neque ex philologia biblica, neque ex universa philologia orientali et occidentali; alioquin cum nos credimus in Trinitatem, possemus dicere nos manducare Trinitatem. Quot absurda devorant biblicæ rationalistæ, ne credant verbis Christi! Demum, quem fructum possunt homines capere, aut nutrimentum in hypothesi adversariorum, quos refellimus, qui negant dominicam incarnationem et vim expiatoriam in morte Christi?

Ad 5. D. Id est, nondum instituta eucharistia, non poterant Christi auditores assequi rationem, quæ possent aut manducare ejus carnem aut bibere ejus sanguinem, C. non poterant intelligere Christum loqui de vera manducatione aut potione N. Hoc enim optime intelligere poterant, prout reipsa intellexerunt. Sane Judæorum difficultas versabatur circa modum. « Quomodo potest hic, etc. » Accedit, Christum cum Nicodemo Jo. III. locutum esse de baptismo nondum instituto (a).

Ad 6. Esto, quod adhuc reliquis auditoribus et discipulis incredulis post eucharistiæ institutionem minus perspicua hæc Christi oratio fuisset, sibi enim solis id imputare debuerunt. Numquid ex eo, quod Christus tot futuros hæreticos, incredulos, et rationalistas præviderit, doctrina sua ac mysteriis a se traditis offensum iri, debuisset abstinere ab iis præsentia Christi, non autem corporalis, ut Dr. Hampden Profess. Theolog. Univers. Oxford. in *Augural discourse*; alii accipiunt totum Christi sermonem de sola fide, alii de morte sua, alii de commendatione suæ doctrinæ, etc. cf. Kuinoel, Rosenmüller, Beveridge etc. vid. Wiseman op. cit. p. 147, seqq.

(a) Juxta Kuinoel aliosque cum ipso, Christus hic locutus est de morte sua violenta, ac de fide in hanc mortem. Ast Christus nondum mortuus fuerat. Ita adversarii propriis armis necem sibi quodammodo inferunt.

(Sic.)

dendis? Et ad hos siquidem quotidie ingeminat: « Numquid et vos vultis abire? »

Ad 7. Resp. Optime id perspicitur, quemadmodum scilicet, cum ageretur de magna aliqua re in posterum aut molienda aut instituenda, consuevit Christus animos disponere ac preparare, ne nimis percellerentur rei novitate (a), ita se gessit circa hoc mysterium eucharisticum, ut animadverterat s. Jo. Chrysostomus (b); hinc factum est, ut Apostoli neque mirati sint, neque turbati, cum demum pridie mortis suae Christus eucharistiam instituit. Inde novum exurgit argumentum, de sermone hoc ad eam ferendo.

H. Obj. Saltem non loquitur Christus de orali manducatione, sed de spirituali per fidem. Etenim 1. ut observat Waterland, recensens Christus effectus manducationis carnis suae ait: « qui manducat, vivet in aeternum... habet vitam aeternam... Nisi manducaveritis, non habebitis vitam in vobis. » Jam vero in catholica interpretatione debent plures fieri restrictiones: si digne, si unquam etc. atqui interpretationi, quae pluribus restrictionibus fulciri debet, praeferenda est illa, quae paucioribus vel nulla indiget, prout contingit in interpretatione de manducatione spirituali per fidem (c). Ergo. 2. Praeterea, ut optime prosequitur Beveridge; hoc sacramentum tunc nondum erat institutum, attamen hic dicitur in praesenti tempore, qui non manducat ex hoc pane, morietur (v. 54.), quisquis vero ex eo manducat, vivet (vv. 52. 55. 57). Ergo loquitur Christus de cibo spirituali fidei (d). 3. Hoc ipsum luculenter Christus declarat dicens v. 63. « Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam: verba, quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt. » 4. Quod quidem probe intellexit Petrus, qui Christo dicenti duodecim Apostolis: « Numquid et vos vultis abire? » respondit omnium nomine: « Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes: et nos credidimus et cognovimus, quia tu es Christus Filius

(a) Sic saepe Christus praedixit futuram mortem et resurrectionem suam. Et huc applicari possunt Salvatoris verba Jo. XIV. 29. « Et nunc dixi vobis prius quam fiat: ut cum factum fuerit, credatis... » Apposite Maldonatus Comment. in h. l. « Quaesio, inquit, si de sacramento eucharistiae agere voluisset (Christus), illudque omnino depingere, quibus clarioribus verbis uti potuisset? Cur carnem et sanguinem, cur esum et potum distinxisset? Nisi quia de carne, et sanguine suis ad modum cibi et potus, specie panis et vini dandis, loquebatur? Si nullum postea specie panis et vini sacramentum instituisset, aliam quaereremus interpretationem, conaremurque quocumque possemus modo ad ejus mortem accommodare, nos per fidem manducare ejus carnem, ejus sanguinem bibere. Cum autem sacramentum paulo post eucharistiae constituerit, ubi tam aperte, tam proprie manducamus et bibimus, non intelligo cujus sit iudicii atque prudentiae relictis quae clara, quae propria, quae facilia sunt, obscura, metaphorica, diffidilia consecrari. »

(b) Hom. LXXXVII. in Matth.

(c) Waterland. vol. VII. p. 102.

(d) Thesaurus Theologicus, or a complete system of divinity. Lond. 1710. vol. II. p. 271.

Dei. » De sola igitur manducatione per fidem, non vero de orali comestione Christus locutus fuerat.

R. N. A. Alioquin tot non exantlassent labores haeretici biblici, ac rationalistae ad hos textus extorquendos. Hujus enim veritatis fulgor nimis eorum oculos perstrinxit (a).

Ad 1. prob. D. In catholica interpretatione debent plures fieri restrictiones, quas ipsa praecipit indoles exposcit ac includit: et quidem in quacumque hypothesi, Tr. vel C. exclusive in sola interpretatione catholica N. Nam 1. ipsemet Waterland in hunc sermonem observat, quod « hic debent restrictiones fieri. » 2. Nulla proprie dicta adest restrictio, quia cum in lege, vel in scripturis vel ubicumque remuneratio aut promissio refertur, verba ipsa quae indicant actum faciendum, illum semper et essentialiter significant rite faciendum. Sic, quum mentio fit de fide, cui praemium adnexum sit, fides realis et sincera per charitatem operans semper intelligitur; nam et « Demones credunt et contremiscunt » (Jac. II. 19). Quum omnes, qui credunt et baptizati sunt, praedicantur salvandi, hoc relate ad dispositiones necessarias sumitur. Quum efficacia sacrificii V. T. tribuitur, facile intelligitur, eam cum interiori fidei, poenitentiae, grati animi, et humilitatis sensu fuisse conjunctam, quibus offerentes afficiebantur. Lex semper supponit actum legitime factum (b).

Ad 2. D. Dicitur in praesenti tempore, id est indefinite, in ordine ad illam temporis periodum, qua caro Christi esset sumenda, C. quasi hic et nunc esset manducanda N. Hoc enim absurdum est, cum Christus promiserit, se eam carnem in posterum daturum « Panis quem ego dabo. » Cum propterea Salvator asserit, « Qui manducat, etc. » hoc tantum sibi proposuit, ut exponeret necessitatem, proprietates et effectus hujus cibi, suo tempore sumendi.

Ad 3. N. Etenim si vox spiritus perinde valet ac spiritualiter et metaphorice, vox caro tantumdem significare debet ac litteraliter et proprie. Porro nusquam in scripturis vox caro occurrit ad sensum litteralem verborum significandum. Hinc est quod Protestantibus ipsi hanc verborum Christi interpretationem jam deseruerint. Quare ceteris omissis interpretationibus, haec nobis verisimilior videtur: « Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam: verba

(a) Johnson apud Th. Moore id fatetur, dum scribit: « Un des principaux motifs, qui force les théologiens modernes à ne pas vouloir entendre de l'eucharistie le sixième chapitre de s. Jean, c'est que les effets admirables attribués à la participation de la chair et du sang de Jésus-Christ, tels que la vie éternelle et toutes les bénédictions évangéliques, sont trop grands, trop précieux, pour que la communion puisse les produire. » Rien sans doute, subdit Moore, de plus juste et de plus naïf que cette remarque. Ainsi tous les efforts des théologiens de l'église anglicane, n'ont tendu qu'à dérober à la doctrine catholique l'autorité de ce chapitre, afin de conduire les protestants à ne plus avoir de l'eucharistie que l'idée basse et commune qu'en ont conservée les sociniens ou les headleytes » (op. cit. p. 70-71.).

(b) Cfr. Maldonat. loc. cit.

quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt, » id est: verba mea talia sunt, quae homo per se non potest recipere, sed magna requiritur gratia ad ea recipienda. Haec expositio 1. cohaeret cum iis, quae Christus ibidem subdit: « sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt... propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo. » 2. fundatur in usu constanti loquendi, qui in scripturis obtinet; quando enim caro et spiritus in N. T. sibi opponuntur, sensus illorum numquam varius est. Plenam hujus phraseos explicationem habes Rom. VIII. a v. 1. ad 14.; exinde enim patet, quod caro idem significet ac corruptam seu pravam dispositionem et malignas cogitationes naturae humanae; spiritus vero exprimat sensus hominis elevati per gratiam. 3. Quia sensum hic expositum plura scripturarum eloquia confirmant, e. g. Galat. V. 13. 26. I. Pet. IV. 6. Matth. XXVI. 41; Jo. III. 6. Rom. VII. 5. 6. et 23. I. Cor. V. 5. II. Cor. VII. 1. Gal. III. 5. IV. 8; I. Pet. III. 18. Originem hujus phrasos quaere Jo. VIII. 15. Rom. XIII. 14. Gal. II. 20. II. Pet. II. 10. Demum 4. licet ab initio valde ab hac expositione adversarii abhorrent (a) nunc jam, veritatis luce compulsi, hoc nobis concedunt, ut Kuinoel (b), Schleusner (c), Horne (d), Koppe (e), Sartorius (f), Storr (g), Schmid (h), Roller (i), aliique.

Ad 4. D. Id est, Petrus compendiosa ratione per professionem explicitam Christi divinitatis, implicite confessus est vera esse, quaecumque Christus hucusque docuerat, C. ad solam manducationem per fidem restrinxerit Christi verba N. Eadem scilicet ratione hic se gessit Petrus, ac postea Martha, quam cum Christus interpellasset de ejus fide circa suam potestatem extinctos ad vitam revocandi, respondit Jo.

(a) Cf. Maldon. in v. 63 hujus cap. VI.

(b) In Jo. VI. 63. Tom. III. p. 375. seq. ubi etiam confutat expositionem Lampii, Boltemi etc. qui contendunt per carnem significari sensum litteralem; tum expositionem eorum, qui per spiritum intelligunt cibum spiritualem; tum Paulusii, qui per spiritum intelligit nutrimentum animi post Christi absentiam ex hoc mundo, ita ut ejus doctrina exerat vim vitalem in fidelium animis.

(c) Lexic. N. T. ad vocem σὰρξ et πνεῦμα ubi scribit: « σὰρξ pravitas, vitiositas humana.. πνεῦμα vis divina, » qua homines aduti proni et faciles redduntur ad amplectendam et observandam religionem christianam. Jo. VI. 63.

(d) Introduction vol. II. p. 456. edit. VII. et vol. IV. p. 522.

(e) Excursus IX. in ep. ad Galat.

(f) Dissert. Theol. de notione vocis σὰρξ in N. T. Tübing. 1778.

(g) Commentatio de vocum carnis et spiritus genuino etc. Tübing. 1752.

(h) De potestate vocabulorum σὰρξ et πνεῦμα in N. T. subjecta Viteb. 1775.

(i) De vocum σὰρξ et πνεῦμα in Pauli ep. ad Galat. sensu. Zvic. 1778.

Bensten refert haec verba ad philosophiam orientalem (Miscellan. Hafn.) et Windischmann Die Philosophie im Fortgang der Weltgeschichte, seu Philosophia in progressu historiae mundi. P. I. lib. II. Bonnæ 1832. p. 4889, ostendit affinitatem ipsius cum opinionibus in theologia Sankhjiana receptis.

XI. 27. « Utique Domino, ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei, qui in hunc mundum venisti. » Numquid propterea non credidit Martha, potuisse Christum mortuos excitare? Data enim Christi divinitate, cetera sequuntur. « Quia non est impossibile apud Deum omne verbum. »

III. Obj. Catholici interpretes non pauci haec Christi verba de comestione per fidem exposuerunt. Ergo.

Resp. Hos non plures, sed paucos omnino esse, sex circiter aut septem, nec ante exortam Calixtinorum haeresim. Ut igitur praecipuum istorum telum retunderent ex Jo. VI. 53. Nisi etc. petitem, inficiati sunt, Christum hic locutum esse de reali carnis suae comestione (a). At immerito et contra communem interpretationem, alioquin Calixtini ea verba urgere minime potuissent adversus Catholicos; imo et contra unanimum Patrum ac conciliorum oecumenicorum sensum exposuerunt Christi verba, ita ut merito a Maldonato temeritatis nota iis inusta fuerit (b).

§. II.—Expenduntur verba institutionis Eucharistiae.

Promissis suis stetit Christus, cum in postrema cena nobis reipsa contulit carnem suam ad manducandum, et sanguinem suum ad bibendum; illam inquam carnem, quam paulo post daturus erat in cruce pro mundi vita, et sanguinem illum, quem in remissionem peccatorum erat effusus. Hanc institutionem referunt Matthaeus XXVI. 26. Marcus XIV. 22. Luc. XXII. 19. Paulus I. Cor. XI. 23. iisdem pene verbis. Sic igitur admirabilem hanc institutionem describit s. Matthaeus « Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, et benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, et ait: accipite, et comedite: Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, et dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. »

Controversia, quae inter Catholicos et sacramentarios, seu potius recentiorum protestantium et rationalistarum agmen, agitur circa istorum verborum sensum haec est: num in nativa ac propria significatione verba illa intelligi debeant, prout cum universa antiquitate semper intellexit et accepit ecclesia catholica, an vero in sensu metaphorico et figurato, ut contendunt protestantes et rationalistae, qui eam a possessione sua exturbare nituntur. Cum protestantes receptam doctrinam impetere aggressi sint, in ipsos jure possemus totum probationis onus conjicere: ne tamen videamur intrinsicis etiam solidis argumentis destitui, ita catholicae ecclesiae interpretationem vindicamus.

(a) Nempe timuerunt, ubi non erat timor; uti enim suo loco videbimus, ex illis Christi verbis nullum erui potest praecipuum de sumenda eucharistia sub utraque specie.

(b) Loc. cit. in v. 53.

Albertinus I. c. nec unum quidem ex ss. Patribus pro sua potuit afferre sententia, plerique vero ex doctoribus catholicis, quos recenset, aperte contrarium profitentur.

Ac 1. Si qua ratio esset inducendæ metaphorsæ, ea foret vel quia substrata materia sensum litteralem non patitur, vel quia sensum figuratum ipsa verborum formula insinuat, vel demum quia ex communi loquendi usu metaphora obvia est. Hæc sane præcipua est hermeneutica regula. Jam vero nihil ejusmodi in adductis Christi verbis occurrit. Non primum, siquidem, etsi maxime adversarii conati sint adstruere repugnantiam in reali Christi præsentia, tamen ut postea ostendemus, id ipsis impossibile fuit. Non alterum, cum nullum vel leve indicium figuratæ locutionis in his verbis « Hoc est corpus meum; hic est sanguis meus » reperitur: non postremum, cum nusquam receptum sit aut fuerit, per panem corpus humanum significari.

2. Non solum hermeneutica, sed ipsa philologia a verbis Christi omnem amovet sensum figuratum. Nam verba, quæ Christus usurpavit in benedictione calicis, emphasis præ se ferunt, quæ in simplicem figuram cadere non potest; sic enim juxta græcam vim reddi ea debent; « Hic enim est sanguis ille meus, ille novi fœderis, ille qui pro multis in peccatorum remissionem effunditur; » quod nec adversarii dissimulant, inter quos Horneus, qui scribere non dubitavit: « Unaquæque syllaba in textu græco (præcipue vero articuli) insigniter emphatica est; » qui præterea hanc istorum verborum subnectit paraphrasin « Hic est enim meus ille sanguis, omnibus judaicæ legis sacrificiis præfiguratus, præsertim vero effusione et aspersione sanguinis Agni Paschalis, ille sanguis sacrificii ad confirmandum novum fœdus mactati; ille sanguis mox effundendus pro multitudine, tam pro gentibus quam pro judæis, in remissionem peccatorum, peccati sive originis sive actualis etc. (a). » Quorsum vero hæc maxime emphatica verba? Nempe ut significaret Christus, si istos audiamus, vinum illud, utpote rubri coloris fuisse symbolum sanguinis sui, et panem symbolum corporis sive cadaveris exsanguis, quale est hominis in cruce mortui, quod tam sicum est, quam panis! quæ est expositio Wetstenii, aliorumque haud paucorum Protestantium (b). Quis hoc ferat?

3. Ex parallelismo inter verba, quibus usus est

(a) An introduction to the critical study and knowledge of the sacred scriptures. Fifth edit. corrected seu « Introductio ad studium criticum et cognitionem sacrarum scripturarum » Edit. V. emendata. Lond. 1826. Tom. II. p. 514.

(b) En verba Wetstenii ex ejus comm. in Matth. XXVI. 28. p. 519. « Facile quidem, inquit, intelligimus, quomodo vinum rubrum possit significare sanguinem (nempe quia Eustathius in Iliad B. v. 254. Achilles Tatius lib. II. v. 67. et Plutarchus De Iside et Osiride p. 515. vinum rubrum terræ aut uræ sanguinem appellant!) At non facile est intelligere, quænam similitudo intercedat inter corpus humanum et panem? Responderi tamen potest, cadaver exsanguis, quale est hominis in cruce mortui, tam sicum esse quam panis: deinde corpus Christi, si mystice consideretur, ut caro sacrificii, alere mentem, ut panis corpus alit. » Quam plana hæc sunt et acute cuncta! Attamen Kuinoel hanc expositionem sequitur, quam plurimum interpretum, nempe protestantium,

Moyses in pangendo veteri fœdere, et ea, quibus his usus est Christus, dum novum fœdus suum sanxit. Porro, quod Moyses Exodi XXIV. 8. dixit: « ecce sanguis illius fœderis, quod pepigit Jehova vobiscum; » id ipsum, ut observat Glassius (a), Hebr. IX. 20, ubi eadem verba recitantur sic a Paulo effertur: « Hic sanguis Testamenti, quod mandavit ad vos Deus. » Ubi notandum adverbium « ecce, rem ipsam, sanguinem scilicet, palam ostendere, nec admittere figuras, umbras, aut metonymias: ipsam, inquam, rem adesse præsentem particula hæc demonstrativa ostendit, ita ut sensus sit: ecce sanguis victimarum, quo jam in vos distributo aut sparso, hoc fœdus inter vos et Deum sancitur. Eandem igitur demonstrationis, scilicet rei præsentis, vim habere omnino censendum est demonstrativum pronomen « ecce », quod pro « ecce » ibi ponitur. Cum vero eadem verba recitentur a Christo in sacræ cœnæ institutione, ita ut novum fœdus sanciendo Dominus ad illud antiquum respexerit, et inde verba conjunctiva fœderalia mutuatus fuerit, discriminis causa duabus tantum vocibus « meus » et « novi » additis: « Hic est sanguis meus novi fœderis » non est dubium, quin et hic vere præsens demonstretur sanguis Christi in eucharistico poculo; et propter paritatem rationis, etiam vere præsens demonstretur Corpus Domini his verbis: « Hoc est corpus meum. »

4. Id ipsum conficitur ex adjunctis: Christus enim instituebat et sacramentum et testamentum, ex utroque autem omnis abesse debet metaphorica locutio, ac simplicissima communique sermone trita loquendi ratio in his adhiberi debet, ne in re gravissima detur deceptioni occasio; alioquin nullum censeretur testamentum, quo quis alteri legaret domum, domus autem nomine intelligeret ejus imaginem aut figuram (b).

5. Ex difficultate extendendi sensum metaphoricum et figuratum, quem, relicto sensu literali, connectant adversarii. Ingenium suum torsisse veteres sacramentarios ad assignandam in qualibet vocula figuram, quam frustra quærebant, supervacaneum esse arbitror ostendere, cum res notissima sit (c). Ast non minori labore Protestantes recentiores pereram insudarunt, necdum enim scopum attingerunt. Alii enim, ut vidimus, panem significare corpus Christi autumant, eo quod cadaver sit sicum et

esse affirmat, in comm. in Matth. XXVI. 28. ed. Lip. p. 512.

(a) Philologia sacra a Jo. Aug. Dathio vulgata Lips. 1776 lib. I. Tract. V. p. 595.

(b) Cf. Maldonatium in Matth. XXVI. 26. et 28.

(c) Cf. Bellarm. de Sacram. Euch. lib. I. cap. VIII. ubi inter cetera refert, an 1577. prodidisse libellum « In quo ducentæ numerantur hæreticorum vel expositiones vel depravationes horum paucorum verborum: Hoc est corpus meum. » Ipsemet cardinalis ibid. testatur, tot jam prodidisse ætate sua hæreticorum expositiones, ut fere numerari non possent. Nihilominus longum adhuc restabat iter usque ad nostros biblicos et rationalistas.

exsanguis; vinum porro sanguinem præ se ferre arbitrantur, eo quod utrumque sit rubri coloris, ut Wetstenius et Kuinoel (a), alii idem censent, quia corpus Christi in cruce affixum, est alimentum animarum, ita ut sensus Christi verborum sit: « Hic est panis corporis mei » seu etiam « Hic est panis fœderis mea morte iastaurandi » ut Eichhornius (b); alii volunt Christum appellasse panem corpus suum, præcipue in eum finem, ut inde intelligeremus, ejus passionem et mortem certo nostram esse « quam si ipsimet pro nostris peccatis penas dedissemus, ac Deo satisfacissemus. » Ita Winer (c); alii vocem corpus de corpore paschalis, de Agno paschali, cibo fœderali, Christum sumpsisse contendunt, ut Paulusius (d), Kaiser (e), Stephani (f); alii autem, illis verbis Christum significasse quasi receptionem quandam universæ suæ doctrinæ, exempli et morte ipsius confirmatæ, ut rursus Paulusius (g), et Wegscheider (h); Quidam tandem inficiantur, quidquam symbolis eucharisticis significari, ut Baumgarten-Crusius (i). Quasi vero hæc minime sufficerent, tum ad orientalismum ac syriasmum confugiunt (j), tum ad glossemata, quæ irrepserunt in textu Lucæ ac Pauli (k); tum ad fictum illud Protevangeliolum Aramæum, ex quo autumant evangelistas et Paulum historiam de institutione eucharistica desumpsisse, nec bene illud intellexisse, aut in græcum non satis accurate transtulisse, ut Ei-

(a) Loc. cit.

(b) Ueber die Einsetzungs-Worte des h. Abendmahls, seu De verbis institutionis sacræ cœnæ in ejusdem Allgemeine Bibliothek. Bibliotheca universali. Tom. VI. pag. 771.

(c) Comparative Darst. d. versch. Chr. Lehrbegr. id est comparativa expositio diversarum doctrinarum christianarum, Lips. 1824. p. 78. Anmerk. 2. et Catech. Heidelberg. Quæst. 78. 79. p. 559. ubi inter cetera hæc leguntur: « Num ergo panis et vinum sunt ipsum corpus et sanguis Christi? Nequaquam. . . Christus non sine gravi causa sic loquitur (panem appellans corpus suum). Videlicet, non solum ut nos doceat, quemadmodum panis et vinum corporis vitam sustentant, sic etiam crucifixum suum corpus, et effusum suum sanguinem, vere esse animæ nostræ cibum et potum, quo ad vitam æternam nutriamur: verum multo magis, ut hoc visibili signo ac pignore nobis certum faciat, nos non minus vere corporis et sanguinis sui, per operationem Spiritus S. participes esse, quam sacra ista symbola in ejus memoriam ope corporis percipimus: tum etiam, quod ejus passio et obedientia tam certo nostra sit, quam si ipsimet pro nostris peccatis penas dedissemus et Deo satisfacissemus. »

(d) Comment. III. p. 557.

(e) Biblioth. Theol. II p. 58. seq.

(f) Das heil. Abendmahl scilicet: Sacra cœna Landsh. 1811. 2. et 1826. juxta hunc auctorem vox « panis » pro « רבית » Rabbim de corpore paschalis, seu de Agno paschali, cibo fœderali sumitur.

(g) Heidelb. Jahrb. 1824. Nov. p. 1051. Juxta hunc auctorem phrasin « Sumere corpus Christi » huic alteri æquivalere: « Ciceronem in succum et sanguinem convertere! »

(h) § 179

(i) Biblioth. Theol. p. 427.

(j) Kuinoel l. cit.

(k) In Comment. de verbis instit. I. c. Tom. VI. pag. 759-772.

chhorn (a) Kuinoel (b). Demum, Paley fassus est, talem in Protestantium explicatione (quæ tamen ipsi placet) reperiri « difficultatem, quæ, (ut minimum dicam) acrem investigationem et eruditionem requirit, quo amoveatur (c) ». Ita quidem strenui ac magni inter suos nominis doctores omnia moluntur, absurda quæque devorant, sese invicem lacerant et confutant, dummodo obvium et litteralem Christi verborum sensum declinent. Præclarus sane, si qui unquam, catholicæ veritatis triumphus!

6. Denique ceteris omissis, ex absurdis, quæ ex adversariorum hypothese profluerent, catholica veritas evincitur et confirmatur. Nisi enim in sensu literali ac proprio ea verba protulisset Christus, apostolos ipse decepsisset, et per eos Ecclesiam, quæ, ut ex dicendis patebit, semper ea litteraliter accepit; ac proinde Christus eam ineluctabiliter in turpem idololatriam conjecisset (d); quæ omnia absurda sunt atque a divina bonitate prorsus aliena.

Sive igitur verba illa, quibus Christus eucharistiam promisit, sive ista, quibus eam instituit, in omnibus suis adjunctis perpendamus, evidens est, Christum in sacramento eucharisticæ non tantummodo esse ut in signo, vel figura, aut virtute, sed vere, realiter, ac substantialiter in eodem contineri, prout ex utroque capite demonstrandum assumpsimus.

DIFFICULTATES.

I. Obj. Verba quibus Christus eucharistiam instituit, possunt, imo et debent in sensu figurato intelligi. 1. Possunt, cum comperitum sit, in Scripturis verbum substantivum esse passim in sensu significandi aut representandi usurpari. Ac I. Gen. XLI. 26. « septem boves... sunt septem anni » Dan. VII. 24. « Cornu... reges sunt. » Matth. XIII. 58. 59. « Ager est mundus; » I. Cor. X. 4. « Petra erat Christus; » Galat. IV. 24. « Hæc sunt duo testamenta » Apoc. I. 20. « Septem stellæ angeli sunt septem ecclesiarum. » II. Jo. X. 7. « Ego sum ostium » XV. 1. « Ego sum vitis vera. » III. Gen. XVII. 10. « Hoc est pactum meum. » IV. Exod. XII. 11. « Est enim Phase (id est

(a) Ibid. p. 769.

(b) In Matth. edit. cit. Tom. I. p. 715.

(c) The evidence of christianity by W. Paley. D. D. Par. II. cap. III. edit. Edimburg. 1817. T. II. p. 91. Cf. el. Nic. Wiseman in op. Hæc Syriaca T. I. Romæ 1828. §. 4. seqq. ubi Hornæum egregie confutat.

(d) Antea Protestantes idololatriæ arguebant Catholicos, eo quod sanctos invocarent, eorumque imagines venerarent; nunc ea calumniâ relicta, eosdem idololatriæ reos traducunt ob adorationem ss. Eucharistiæ. Cf. inter cetera opus. cui tit. The letters of Omega and Omicron on transubstantiation. By The Rev. Francis P. Henrick. Louisville 1828. in quo minister protestans americanus acerbe conqueritur de pluribus idololatriarum myriadibus vid. p. 12. seqq. et pag. 25 seqq. Nempe vanissimi isti homines superbissime præsumunt, suis nugis et perpetuis contradictionibus se demonstrasse, contra apertam adeo Scripturarum auctoritatem et sensum perpetuum traditionalem Ecclesiæ catholicæ, non contineri in eucharistia, nisi panis frustum et vinum rubrum. Equis tantam ferat audaciam?